

SIKKERHET **og** TRANSPORT

Forebygging av ran

Etter å ha gjennomført en risikoanalyse, er ran en av de vanligste uønskede hendelsene vi jobber videre med. Dette er en hendelse som skaper store overskrifter i media og er et alvorlig problem for bedriften som blir ranet, for de ansatte og for samfunnet. For at de ansatte skal være forberedt på ran, sender bedriftene ofte medarbeiderne på ransforebyggende kurs. Det man lærer på slike kurs – hos f.eks. et sikkerhets- eller vaktelskap – er i stor grad det du vil lese om her.

Ran i Norge

I norsk strafferett er ran definert i Straffelovens § 327, og har en strafferamme på inntil 6 års fengsel. Ved grovt ran benyttes § 328, som har strafferamme på inntil 15 år, eller inntil 21 år dersom ranet har medført død eller betydelig personskade. Grunnvilkåret for at noe skal anses som ran er, i likhet med tyveri, at man tilegner seg en gjenstand som tilhører en annen. Det må videre være anvendt vold eller trusler, eventuelt handlinger som setter fornærmede ute av stand til å forsvare seg, se § 327 første ledd

Ransobjekter

Et *ransobjekt* definerer vi som stedet som er utsatt for ran. De mest utsatte ransobjektene er banker, bensinstasjoner, kiosker, pengetransporter og forretninger. Generelt kan vi si at alle virksomheter som oppbevarer verdier, kan bli utsatt for ran.

Raneren

Det er vanskelig å skulle gi en generell beskrivelse av én type raner. Det er lettere å beskrive raneren hvis vi tar utgangspunkt i det typiske ranet de ofte gjennomfører. Vi skiller ofte mellom små og store ran.

Små ran

Typiske trekk ved raneren under små ran er at de

- planlegger ofte ranet dårlig
- er ofte alene
- hører ofte til det lavere kriminelle sjiktet
- kan være påvirket av narkotika, alkohol og lignende

Det brukes ofte mindre våpen som pistol eller kniv, sprøyte eller hund.

Store ran

Typiske trekk ved raneren under store ran er at de

- rekognoserer og planlegger ofte nøye
- operer ofte sammen med andre
- hører til det høyere kriminelle sjiktet
- er sjeldent påvirket av narkotika, alkohol og lignende

Det brukes ofte små eller større våpen som hagler, automatvåpen eller pistoler.

SIKKERHET **og** TRANSPORT

Før ranet

Før et eventuelt ran, vil ranerne ofte ha gjennomført ett eller flere besøk på stedet. Dette gjøres for å bli kjent på stedet og for å se hvor eventuelle rømningsveier og sikkerhetstiltak befinner seg. Det raneren observerer på besøkene av sikkerhetstiltak og andre daglige rutiner, vil være avgjørende i planleggingen, og om det i det hele tatt gjennomføres eller ikke.

Sikkerhetstiltak mot ran

Forebyggende tiltak

For å forebygge ran, er de ansattes oppførsel noe av det viktigste. De ansatte kan forebygge ran ved for eksempel å hilse på så mange kunder som mulig, yte god service, holde orden i butikken og opptre på en sikker måte. Dette vil gjøre det vanskeligere for ranere å gjøre seg ubemerket og dermed kunne gjennomføre ranet. Andre eksempler på forebyggende tiltak kan være:

- Tidslås på seddelbokser og verdiskap
- Pengetransport på forskjellige tider
- Forskjellige låserutiner
- Følge med på det som skjer ute og inne
- Alle kasseoppgjør bør telles bak lukkede (låste) dører
- Oppbevar så lite kontanter i kassen som mulig
- Ikke slippe noen inn i lokalet etter stengetid
- Hyllene i butikker bør være maksimalt 120 cm høye for å gjøre det lettere å ha god oversikt
- Steder i butikken som det er vanskelig å få god oversikt over, kan observeres ved hjelp av speil på veggene (sladrespeil)
- Butikker og kiosker som er åpne på kvelden eller om natten, kan vurdere å montere betalingsluker for å hindre adgang til lokalet

Skadebegrensende tiltak

Dersom vi til tross for forebyggende tiltak allikevel blir utsatt for ran, er det viktig at vi har iverksatt tiltak som kan være med å begrense skaden.

Skadebegrensende tiltak kan være:

- De ansatte bør vite hvordan signalementsskjema benyttes og hvor det befinner seg
- Det bør være høydemarkeringer plassert ved dører og rømningsveier som gjør det mulig å få en indikasjon på høyden til raneren. Høydemarkeringer er vanligvis et merke som tydelig marker forskjellige høyder ved hjelp av for eksempel fargekoder der 150-160 cm er rødt, 160-170cm er gult, osv.
- De ansatte bør ha gode rutiner for hva de skal gjøre ved ran, og sendes på ranskurs
- Det kan installeres tåkesikring i lokalet som utløses ved ran, og som gjør sikten begrenset for raneren
- Det kan også vurderes å legge ut ransmatter ved dørene rett før stengetid for å avdekke ranerens fotavtrykk